

PRVNÍ PŘEDNÁŠKA: ZÁKLADY AKADEMICKÉHO PSANÍ 2019

Osnova:

a) Etické zásady vědecké práce. Jak se vyhnout plagiátorství.

b) Jak správně citovat. Korektní práce se zdroji a použitou literaturou.

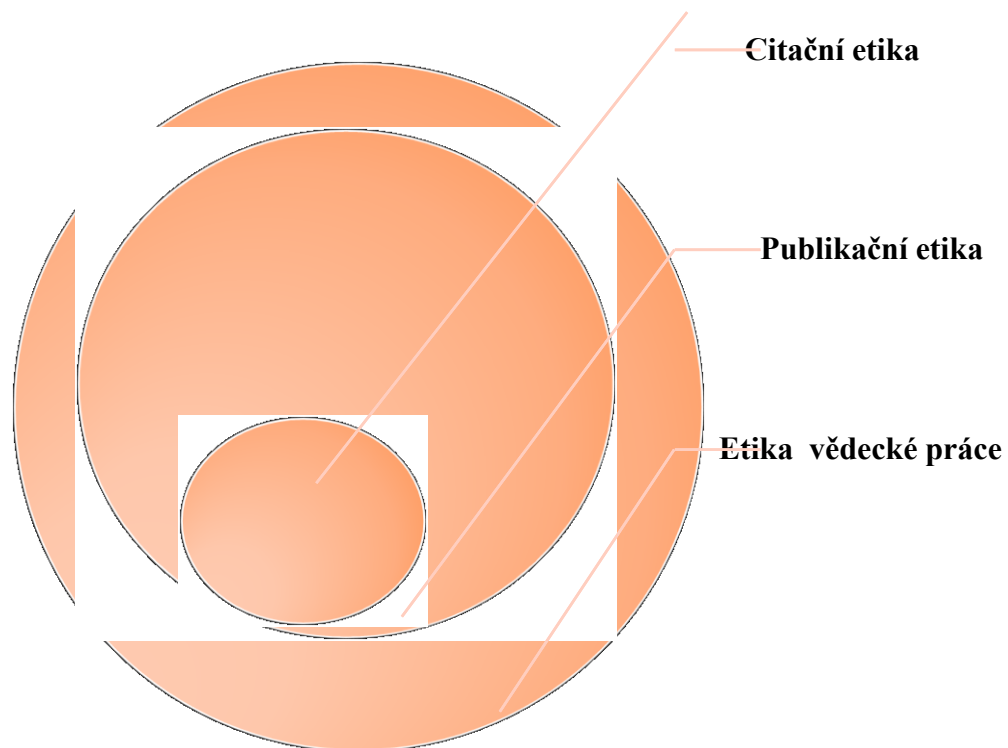
1. VÝKLAD ZÁKLADNÍCH POJMŮ: ETIKA VĚDECKÉ PRÁCE, PUBLIKAČNÍ ETIKA, CITAČNÍ ETIKA

- **Etika vědecké práce** je souhrnným označením etických zásad a pravidel, které by měli vědečtí pracovníci dodržovat při vykonávání jakékoliv vědecké činnosti (výzkum, provádění experimentů a pokusů, zpracování a publikace vědeckých informací).
- **Publikační etika** je označením etických zásad tvorby a zveřejňování vědeckého, (odborného) textu. Cílem těchto zásad je garantovat, aby sdílené poznání ve vědecké komunikaci bylo originální, objektivní a důvěryhodné.
- **Citační etika** je označením těch pravidel, která je nutné dodržovat při zacházení s použitými zdroji. Stručně řečeno, jsou to etická pravidla citace uplatňována ve vědecké komunikaci.

Platí: Publikační etika je užším pojmem než pojem etika vědecké práce a širším pojmem než citační etika.

ETIKA VĚDECKÉ PRÁCE, PUBLIKAČNÍ ETIKA, CITAČNÍ ETIKA

1.1 PODMÍNKY DODRŽOVÁNÍ ETICKÝCH ZÁSAD VĚDECKÉ PRÁCE.

Psaní odborných textů je kolektivní záležitost. Při tvorbě společenskovedních odborných textů budeme vždy vycházet z prací a názorů jiných autorů. K podmínkám dodržování etických zásad patří:

1) jasně odlišit vlastní myšlenky, formulace, data a údaje od převzatých; (správné uvedení citací – uvozovky a kurzíva, odkazování u citací a parafrází v poznámkách pod čarou, atd.)

Originalita -původnost

2) podat úplné a konzistentní informace o všech využitých zdrojích (poznámky pod čarou a seznam použité literatury);

Objektivita- pravdivost

3) co nejpřesněji reprodukovat použité texty.

Transparentnost -spolehlivost

DODRŽOVÁNÍ PUBLIKAČNÍ ETIKY PLNÍ OBECNĚ TYTO CÍLE:

- *garantuje objektivnost a přesnost odborného textu;*
- *chrání práva jak původního, tak nového autora;*
- *chrání práva intelektuálního vlastnictví.*

1. 2 PŘÍPADY PORUŠENÍ PUBLIKAČNÍ A CITAČNÍ ETIKY.

- Obecně platí, že porušování etických a morálních norem se lidé dopouštějí buď úmyslně, vědomě nebo neúmyslně, nevědomě.
- Podobně lze hodnotit případy porušování etiky vědecké práce a rozlišovat mezi **podvodem**, **hrubým porušováním zásad publikační etiky** a **omylem, spornými vědeckými postupy.**

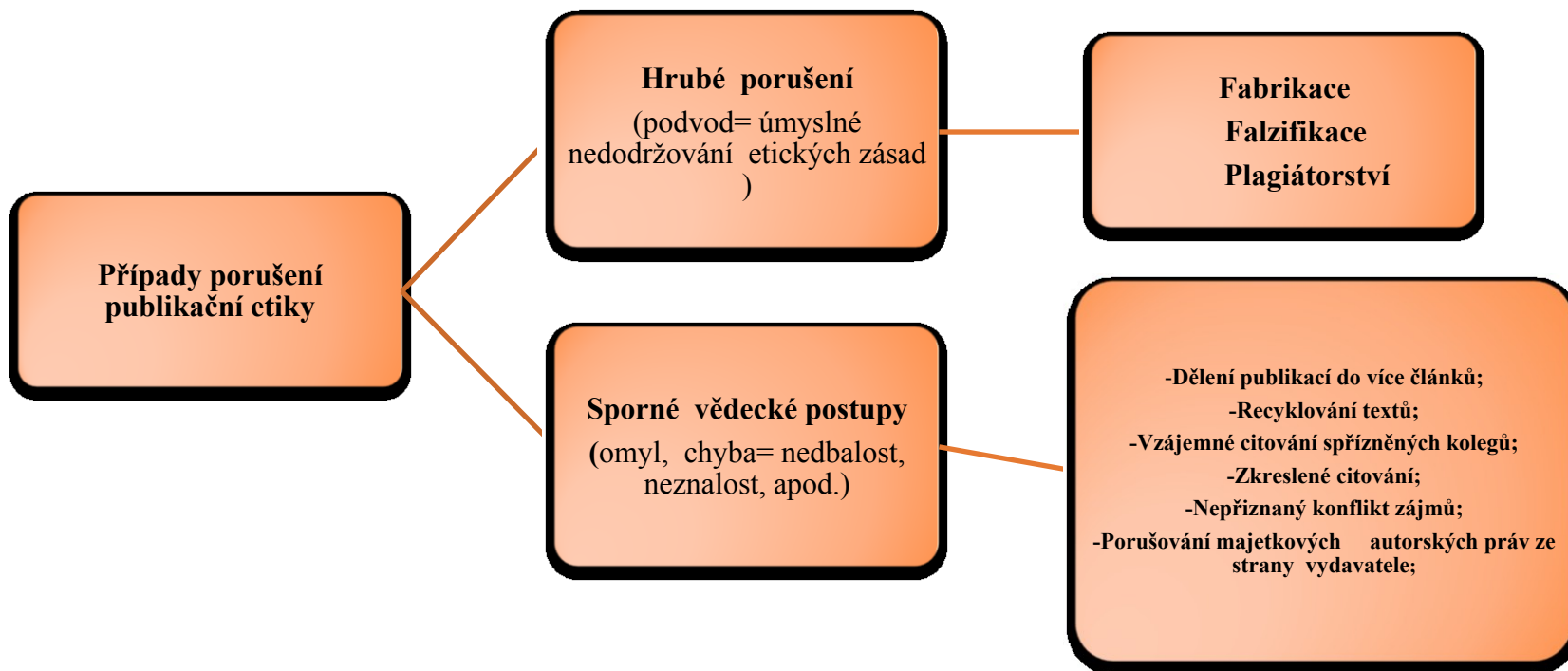

ZA HRUBÉ PORUŠOVÁNÍ VĚDECKÉ ETIKY JE POVAŽOVÁNO JEDNÁNÍ (3F):

- **Fabrikace**, vymyšlení dat, zveřejněné informace nejsou výsledkem výzkumu, apod.
- **Falzifikace**, zkreslování informací a dat, kdy jde o jejich záměrné pozměňování, co následně vede k nepravdivým (chtěným) výsledkům a závěrům;
- **Falšování- plagiátorství**, přisvojování si cizích myšlenek nebo výsledků práce, bez uvedení zdroje, co vždy představuje také zásah do autorských práv.

FORMY PORUŠENÍ PUBLIKAČNÍ ETIKY

1.3 CO JE TO PLAGIÁT?

ETYMOLOGICKÝ VÝZNAM SLOVA PLAGIÁT

Slovo **plagiát** je odvozeno z latinského „*plagiarius*“. Starý Římane takto nazývali toho, kdo byl odsouzen k trestu bičováním (*ad plaga*), a to za obchodování s lidmi, kdy ze svobodných lidí se stávali otroci. Latinské slovo „*plagiarius*“ mělo význam slova „únos“.

- Viz k tomu Ottův slovník naučný. Encyklopedie obecných vědomostí. IX.díl. Praha: Vydavatel a nakladatel J.Otto, 1902, s. 828. Dostupné z <http://www.pdfknihy.maxzone.eu/books/OSN/otto19.pdf>.
- V jeho současném významu jej poprvé použil v 1. století římský básník Marcus Valerius Martialis (měl i právnické vzdělání), když si stěžoval, že mu jiný básník „unesl jeho verše.“
- Do angličtiny zavedl tento výraz roku 1601 básník a dramatik Benjamin Jonson.

1.3A) JAK JE PLAGIÁT NORMATIVNĚ VYMEZEN?

- Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) plagiát či plagiátorství nijak nedefinuje a tyto výrazy dokonce ani nepoužívá.
- Tento zákon však obsahuje řadu ustanovení, která se problematiky plagiátorství významným způsobem dotýkají (např. § 31 a § 45) nebo mohou sloužit k ochraně práv autora, jehož práce nebo její části byly plagiovány.

1.3 B) AUTORSKÝ ZÁKON

- Autorský zákon výslovně říká, že předmětem právní ochrany – a tedy ani plagiace - není *„zejména námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě.“*

1.3c) DEFINICE PLAGIÁTU PODLE NORMY ČSN ISO 5127-2003:

- „[Plagiátem se rozumí] *představení duševního díla jiného autora půjčeného nebo napodobeného v celku nebo z části, jako svého vlastního.*“
- Jedná se o velmi širokou definici (díky použití řady zobecňujících pojmů), pod kterou lze podřadit téměř jakékoliv reprodukování odborné myšlenky bez uvedení jejího autora

ÚKOL Č. 1

- Formulujte vlastní definici plagiátorství ....
- **Plagiátorství je ..... činnost.... nebo jednání....**

1.3D) DEFINICE PLAGIÁTORSTVÍ PODLE MASARYKOVY UNIVERZITY V BRNĚ.

„Plagiátorství je úmyslné kopírování cizího textu a jeho vydávání za vlastní, nedbalé nebo nepřesné citování použité literatury, opomenutí citace (byť neúmyslné) některého využitého zdroje. Při vytváření odborných textů v rámci studia je proto nezbytné seznámit se s pravidly citační a publikační etiky“.

Úřední deska Masarykovy univerzity-plagiát.

Dostupné z [http:// www.muni.cz/o-univerzite/uredni-deska/plagiatorstvi](http://www.muni.cz/o-univerzite/uredni-deska/plagiatorstvi)

ÚKOL Č. 1B)

Vaším úkolem je

- *i) určit, které formy plagiátorství definici MU postihuje;*
- *ii) určit, které formy plagiátorství obsahuje Vaše vymezení;*
- *iii) srovnejte obě vymezení a určete, které podle Vás lépe vystihuje podstatu plagiátorství;*

PLAGIÁTORSTVÍ JE V DEFINICI MU IDENTIFIKOVÁNO NA ZÁKLADĚ:

- *motivů plagiátorství jako neetického jednání (úmyslné, vědomé- neúmyslné, nevědomé);*
- *způsobů a technik přebírání cizího textu (kopírování a opisování textů);*
- *zacházení s použitými zdroji, (různé prohřešky vůči citační etice);*

TYPY PLAGIÁTORSTVÍ PODLE MOTIVU JEDNÁNÍ: ÚMYSLNÉ, VĚDOMÉ PLAGIÁTORSTVÍ A NEÚMYSLNÉ, NEVĚDOMÉ PLAGIÁTORSTVÍ.

- **Úmyslné, vědomé plagiátorství**
- (deliberate plagiarism);
- autor cíleně doslova opisuje nebo počítačem kopíruje celý text či jeho části bez uvedení původního autora a odkazu na zdroj.
- **Neúmyslné, nevědomé plagiátorství**
- (*unintentional plagiarism*);
- autor parafrázuje nebo cituje cizí text bez řádného uvedení odkazu na zdroj; činí tak většinou z neznalosti nebo nedbalosti.

TYPY PLAGIÁTORSTVÍ PODLE ZPŮSOBŮ A TECHNIK OPISOVÁNÍ A KOPÍROVÁNÍ CIZÍHO TEXTU

- **"Práce na zakázku"**
- jedná se o práci, kterou vytvořil někdo jiný, od koho si ji autor pořídil většinou za úplatu.
- **"Ukradená práce"**
- jedná se o práci, kterou autor vytvořil sám okopírováním nebo opsáním cizích textů bez uvedení jejich autora.

TECHNIKY PŘEBÍRÁNÍ TEXTU, KTERÉ LZE JEDNOZNAČNĚ OZNAČIT ZA PLAGIÁTORSTVÍ JSOU:

- **Kopírování** celých cizích textů nebo jen částí především internetových zdrojů, použitím tlačítek (CTRL+C);
- **Opisování** celých textů nebo jen jejich částí, kdy autor přebírá v nezměněné podobě každou větu.
- **Pozměňování a nepatrná úprava kopírovaného nebo opsaného textu;** autor text nepatrně pozměňuje, mění slova a nahrazuje je synonymy, mění slovosled, vypouští některé věty nebo je přehazuje, apod.
- **Propojování, „mixováním“ více různých textů do jednoho** (v žargonu webových programátorů je takový přístup označován za „mashup“).

Viz k tomu Wiki.knihovna-mashup. Dostupné z:

[http://wiki.knihovna.cz/index.php/Mashup_\(web_application_hybrid\)](http://wiki.knihovna.cz/index.php/Mashup_(web_application_hybrid))

DLE ZPŮSOBŮ „MIXOVÁNÍ“ LZE ROZLIŠOVAT PLAGIÁTY,

- které vznikly doslova spojováním vět či celých převzatých odstavců z jiných prací, a to bez uvedení zdroje;
- kdy text je vytvořen na základě citací nebo střídáním citací s převzatými pasážemi s řádným uvedením zdroje;
- které byly vytvořeny netvůrčím způsobem, například na základě výpisků z četby, kde autor jen referuje o tom, co četl.

TYPY PLAGIÁTŮ A PLAGIÁTORSTVÍ PODLE ZACHÁZENÍ S POUŽITÝMI ZDROJI.

- a) jen z jednoho zdroje,***
- b) použitý zdroj zatajuje,***
- c) použitý zdroj necituje,***
- d) zdroj, který použil je neznámý,***
- e) zdroj, se kterým vůbec nepracoval, ale jej uvádí v seznamu použité literatury.***

ÚKOL Č.2 NAVZDORY ODKAZU NA ZDROJ STÁLE JDE O PLAGIÁT!

- citace uvedená v poznámce pod čarou neobsahuje všechny požadované bibliografické údaje, například není uveden správně autor práce nebo rok, apod.;
- citace je v textu vyznačena uvozovky, ale není uveden zdroj;
- opomenutí uvozovek, i když zdroj je řádně uveden;
- citace nedohledatelného, neznámého či vymyšleného díla.

SPECIFICKÉ TYPY PLAGIÁTORSTVÍ

- ***a) z vlastních zdrojů- autoplagiátorství;***
- ***b) z cizojazyčného zdroje, jehož překlad vydává za vlastní text;***
- ***c) cyber-plagiátorství***

1.4 POSTIHY A TRESTÁNÍ PLAGIÁTORSTVÍ

- Postihy v mimoprávní rovině
- Disciplinární sankce
- Postihy v autorskoprávní rovině
- Trestněprávní sankce

1.5.1 DISCIPLINÁRNÍ SANKCE

- Probíhají v rámci vysoké školy.
- Mají právní základ v § 64 a násl. zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách.
- Jako možný postih hrozí
  - a) napomenutí,
  - b) podmíněné vyloučení ze studia se stanovením lhůty a podmínek k osvědčení,
  - c) vyloučení ze studia.

ZÁKON O VYSOKÝCH ŠKOLÁCH 2018 - AKTUÁLNÍ ÚPLNÉ ZNĚNÍ (ZÁKON Č. 111/1998 SB.)

§ 47 c Řízení na veřejné vysoké škole o vyslovení neplatnosti vykonání státní zkoušky nebo její součásti nebo obhajoby dizertační práce

(4) Řízení o vyslovení neplatnosti se zahajuje z moci úřední; zahájeno může být rektorem

- o **a)** nejpozději do 3 let ode dne nabytí právní moci rozsudku, kterým byla uvedena osoba odsouzena pro úmyslný trestný čin, jde-li o případ uvedený v odstavci 2 písm. a), nebo
- o **b)** nejpozději do 3 let ode dne vykonání nebo zdánlivého vykonání státní zkoušky nebo její poslední součásti nebo obhajoby disertační práce, jde-li o případ uvedený v odstavci 2 písm. b).

odst. 2b) v důsledku úmyslného neoprávněného užití díla jiné osoby hrubě porušujícího právní předpisy upravující ochranu duševního vlastnictví nebo jiného úmyslného jednání proti dobrým mravům, neuvedeného v písmenu a), nesplnila nebo splnila jen zdánlivě podmínky nebo předpoklady stanovené zákonem o vysokých školách, studijním programem nebo studijním a zkušebním řádem pro konání a úspěšné vykonání státní zkoušky nebo její součásti nebo obhajoby disertační práce, šlo-li o soustavné nebo opakované jednání proti dobrým mravům nebo byla-li jím podstatně narušena možnost získat standardní znalosti a dovednosti absolventa daného studijního programu.

ÚKOL Č. 3

- Popis případu:
- Při kontrole seminárních prací vyučujícím bylo zjištěno, že se seminární práce dvou studentů výrazně shodovaly. Při srovnání seminárních prací v programu „Jako vejce vejci“ byla zjištěna shoda textu ve výši 59%, přičemž jedna práce byla odevzdána na začátku lhůty pro vkládání seminárních prací a druhá v druhé polovině této lhůty. Vyučující vyzval studenta později vložené práce o vysvětlení této shody. Student bezodkladně zareagoval a tvrdil, že se jedná o omyl. Omylem označoval vložení své práce do odevzdávárny. Po uvedení tohoto důvodu se vyučující obrátil na technické pracovníky ISu, kteří ovšem dohledali, že se o mylné vložení práce nejednalo. Na základě tohoto zjištění podal vyučující návrh děkance fakulty na zahájení disciplinárního řízení.
- V rámci řízení se student přiznal k opsání části práce. Zároveň komisi sdělil, že od spolužačky, jejíž práci opsal, nedostal její souhlas. V řízení ovšem student vyjádřil, že tohoto svého postupu lituje.

SHRNUTÍ:

NEJČASTĚJŠÍ PROHŘEŠKY PROTI PUBLIKAČNÍ A CITAČNÍ ETICE:

- **Necitování děl, které autor použil;**
- **Citování děl, které autor nečetl a nepoužil;**
- **Nepřesné citace – nepřesné nebo chybějící bibliografické údaje.**

CO NENÍ PLAGIÁT? KOMPILACE, PARAFRÁZE, VŠEOBECNĚ ZNÁMÁ FAKTA

• Kompilace (Kompilace představuje soubor již známých faktů a myšlenek jiných autorů; jde o práci informativní, kde chybí nějaký původní názor, řešení problému. Její přínos spočívá v tom, že předkládá čtenáři ucelený obraz určité problematiky. Zdroje použité při jejím zpracování je třeba řádně citovat.)

• Parafrázi (Parafrázi v akademické oblasti lze nejjednodušeji vymezit jako převyprávění textu vlastními slovy. I parafrázovaný text je třeba doplnit o odkaz na jeho zdroj.)

• Všeobecně známá fakta (Jedná se o obecně známe informace – v právu například dělení právních norem na kogentní a dispozitivní. V mnoha případech je však obtížné určit, zda se jedná o tento druh informací, proto je

JAK SE VYHNOUT PLAGIÁTORSTVÍ ?

- CITOVAT, CITOVAT A CITOVAT!!!

Na Právnické fakultě platí citační směrnice 4/2014

Přesně odkazujte na zdroj všech převzatých údajů.

-Nezapomínejte odkazovat na zdroj též u cizojazyčných textů, které uvádíte ve svém překladu.

-Dodržujte předepsaná pravidla pro formální úpravu citací.

-Nekopírujte seznamy literatury.

-V seznamu literatury uveďte všechny zdroje, které jsou použity v textu práce.

-Neposkytujte své práce k opsání či okopírování jiným autorům a ani pro ně nepište na zakázku atd.

